

فصل ۱

نتیجه‌گیری و الگوها

خلاصه فصل:

این فصل پایانی، ۲۳۵ سال تاریخ سیاسی فرانسه را جمعبندی می‌کند و الگوهای کلان تحول سیاسی را استخراج می‌نماید. از سقوط باستیل در ۱۷۸۹ تا چالش‌های جمهوری پنجم در ۲۰۲۴، فرانسه آزمایشگاهی بوده برای تقریباً هر شکل ممکن حکومت: سلطنت مطلقه، سلطنت مشروطه، جمهوری، امپراتوری، دیکتاتوری، و دموکراسی ریاستی.

پرسش‌های نهایی:

- آیا فرانسه سرانجام به ثبات رسیده است؟
- چه درس‌هایی از این تاریخ پر فرازونشیب می‌توان گرفت؟
- «استثنای فرانسوی» چه جایگاهی در جهان امروز دارد؟
- آینده جمهوری پنجم چیست؟

۱.۱ سفری که طی کردیم

۱.۱.۱ مروری بر مسیر

نگاه یک در فرانسه سیاسی تاریخ سال ۲۳۵

قدیم رژیم تا ۱۷۸۹	انقلاب ۱۷۸۹-۹۹	نایپلئون ۱۷۹۹-۱۸۰۷	ناآرام قرن ۱۸۱۵-۱۸۴۷	جمهوری ۱۸۷۰-۱۹۴۰	شی/چهارم ۱۹۴۰-۵۸	پنجم جمهوری ۱۹۵۸...-
سلطنه مطلقه امتیازات بحران	گرسیست بشر حقوق نزور	تبیین قانون جنگ	رژیم انقلاب کارگر طبقه	لائیستیته بزرگ جنگ دیفوس	اشغال مقاومت استعمار زدایی	ثبات قوی ریاست اروپا

تغییر؟ فقط یا است؟ پیشرفت این آیا

۲.۱.۱ آمار کلیدی

جدول ۱.۱: تاریخ سیاسی فرانسه در اعداد (۲۰۲۴-۱۷۸۹)

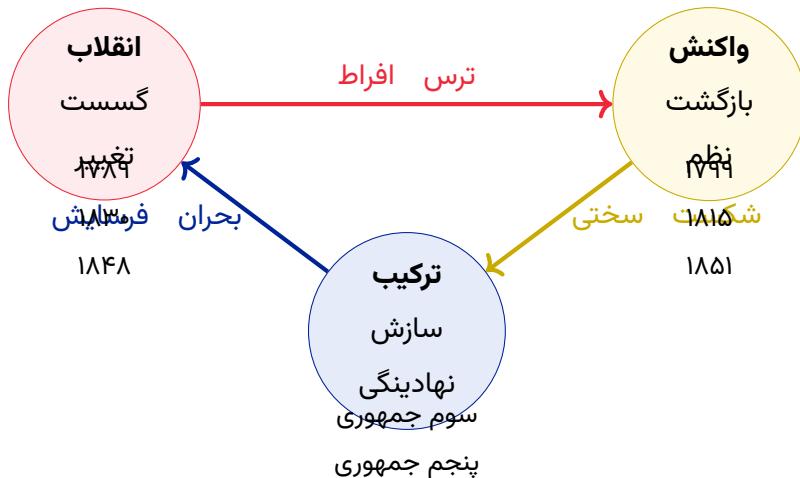
شاخص	توضیح	عدد
تعداد رژیم‌ها	از سلطنه مطلقه مشروطه ۱۷۸۹ تا جمهوری پنجم	۱۵
تعداد قوانین اساسی	نوشته شده یا اصلاح شده اساسی	+۱۵
تعداد جمهوری‌ها	اول تا پنجم	۵
تعداد امپراتوری‌ها	نایپلئون اول و سوم	۲
تعداد سلطنت‌ها (پس از انقلاب)	بازگشت، ژوئیه، (ویشی شبه‌سلطنتی)	۳
انقلاب‌های بزرگ	۱۷۸۹، ۱۸۴۸، ۱۸۳۰، ۱۸۷۱ (کمون)	۴
کودتاها	۱۷۹۹، ۱۸۵۱، ۱۸۶۱ (شبه‌کودتا)	۳
شکست‌های نظامی تغییردهنده	۱۹۴۰، ۱۸۷۰، ۱۸۱۴، ۱۸۱۵	۴
طولانی‌ترین رژیم	جمهوری سوم	۷۰ سال
کوتاه‌ترین رژیم	صد روز نایپلئون	۱۰۰ روز
روسای جمهور جمهوری پنجم	دوگل تا ماکرون	۸

۲.۱ هفت الگوی کلان

از بررسی تاریخ فرانسه، هفت الگوی کلان قابل استخراج است:

۱.۲.۱ الگوی اول: دیالکتیک انقلاب و واکنش

انقلاب-واکنش دیالکتیک اول: الگوی

الگوی اول: دیالکتیک انقلاب و واکنش

تاریخ فرانسه را می‌توان به عنوان نوسان مداوم میان دو قطب دید:

- قطب انقلابی: تغییر رادیکال، گستاخ با گذشته، آرمان‌گرایی

- قطب واکنشی: بازگشت به نظم، تداوم، واقع‌گرایی

هر انقلاب واکنشی می‌آورد، هر واکنشی زمینه انقلاب بعدی را فراهم می‌کند—تا سرانجام ترکیبی پایدار یافته شود.

نمونه‌ها:

- ۱۷۸۹ (انقلاب) ۱۷۹۹ (ناپلئون) بازگشت ۱۸۳۰ ...

- جمهوری سوم و پنجم = ترکیب‌های نسبتاً پایدار

۲.۲.۱ الگوی دوم: جستجوی تعادل قدرت

درس الگوی دوم:

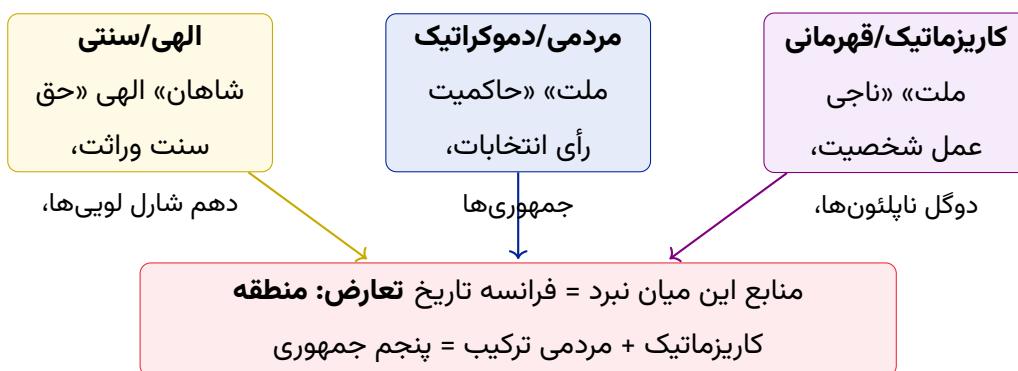
نه مجریه بسیار قوی (استبداد) و نه مقننه بسیار قوی (بی‌ثباتی) به تنها یی کار نمی‌کند. جمهوری پنجم تلاش کرده تعادل بیابد—هرچند منتقدان می‌گویند کفه به نفع رئیس‌جمهور سنگین است.

جدول ۲.۱: الگوی دوم: نوسان در تعادل قوا

نتیجه	قوه مقننه	قوه مجریه	رژیم
انقلاب	ضعیف/غایب	بسیار قوی	سلطنت مطلقه
بی ثباتی	بسیار قوی	ضعیف	کنوانسیون
ثبات موقت	ضعیف	بسیار قوی	ناپلئون
بی ثباتی دولتها	قوی	ضعیف	جمهوری سوم
بی ثباتی شدید	قوی	ضعیف	جمهوری چهارم
ثبات نسبی	متوسط	قوی	جمهوری پنجم

۳.۲.۱ الگوی سوم: مسئله مشروعیت

مشروعیت متعارض منابع سوم: الگوی

۴.۲.۱ الگوی چهارم: تنش مرکز-پیرامون

الگوی چهارم: پاریس و «بقیه»

یکی از تنש‌های دائمی تاریخ فرانسه، رابطه میان پایتخت و شهرستان‌هاست:

پاریس:

- مرکز انقلاب‌ها (۱۷۸۹، ۱۸۳۰، ۱۸۴۸، ۱۸۷۱، ۱۹۶۸)
- رادیکال‌تر، تغییرخواه‌تر
- طبقه کارگر متمرکز
- روشنفکران و رسانه‌ها

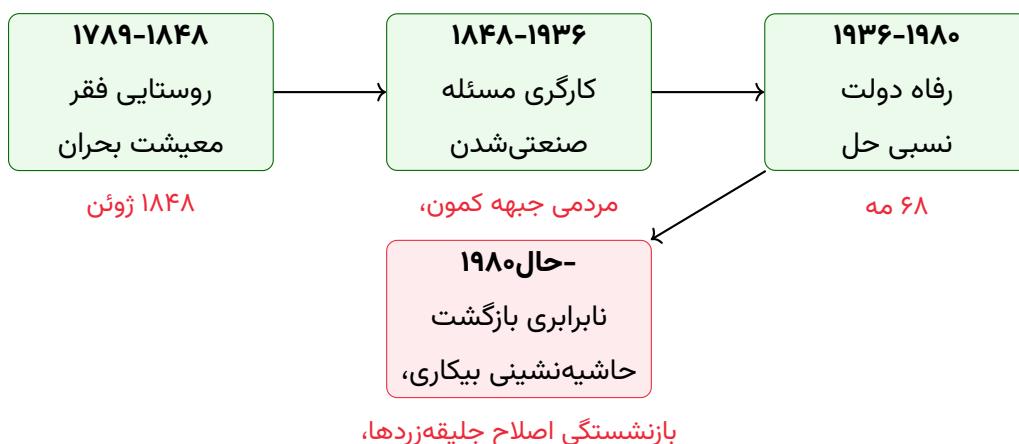
شهرستان‌ها:

- محافظه‌کارتر، ثبات‌خواه‌تر
- پایگاه رأی راست و میانه

- و اندی (۱۷۹۳)، رأی به لویی-نایپلئون (۱۸۴۸)، جلیقه‌زدھا (۲۰۱۸) پارادوکس: پاریس انقلاب می‌کند، شهرستان رأی می‌دهد- و معمولاً رأی شهرستان تعیین‌کننده است.

۵.۲.۱ الگوی پنجم: مسئله اجتماعی حل نشده

اجتماعی» «مسئله مداوم بازگشت پنجم: الگوی

۶.۲.۱ الگوی ششم: بحران خارجی = تغییر داخلی

جدول ۳.۱: الگوی ششم: تأثیر رویدادهای خارجی

سال	رویداد خارجی	تأثیر داخلی
۱۷۹۲	جنگ با اروپا	رادیکالیزاسیون انقلاب
۱۸۱۴	شکست نایپلئون	بازگشت بوربون‌ها
۱۸۷۰	جنگ پروس	جمهوری سوم، کمون
۱۸-۱۹۱۴	جنگ جهانی اول	اتحاد مقدس، تحول اجتماعی
۱۹۱۴	شکست از آلمان	وبیشی، مقاومت
۶۲-۱۹۵۴	جنگ‌های استعماری	سقوط جمهوری چهارم
۱۹۸۹	پایان جنگ سرد	تحول سیاست خارجی

۷.۲.۱ الگوی هفتم: نقش شخصیت‌ها

تاریخ‌ساز شخصیت‌های هفتم: الگوی

نایپلئون	تییر	کلمانسو	دوگل	میتران
از ساختن ویرانه	از نجات بحران	در پیروزی جنگ	بازسازی ملت	نهادینه‌سازی چرخش

مشروعیت با اقتدار ترکیب توانایی مشترک: ویژگی
حداقلی سازش + عمل اراده + تاریخی لحظه درک

«مردان بزرگ تاریخ را نمی‌سازند، اما در لحظات سرنوشت‌ساز می‌توانند جهت آن را تغییر دهند.»
— مارک بلوك

۳.۱ پرسش‌های باز

۱.۳.۱ آیا جمهوری پنجم پایدار خواهد ماند؟

منفی و مثبت عوامل پنجم: جمهوری چشم‌انداز

ثبات عوامل

عمر طول
ادامه همچنان و سال ۶۶

موفق چرخش
متعدد راست و چپ

انعطاف‌پذیری
همزیستی اصلاحیه، ۲۴

تهدید عوامل

افراطی راست صعود
۴۰+٪ آرا

نمایندگی بحران
سیاست به بی‌اعتمادی

اجتماعی تنفس
رشد به رو نابرابری

؟

سناریوهای ممکن:

۱. تداوم: جمهوری پنجم با اصلاحات تدریجی ادامه می‌یابد
۲. تحول: جمهوری «ششم» با تغییرات اساسی (پارلمانی‌تر؟)
۳. بحران: پیروزی راست افراطی و دگرگونی ماهیت نظام
۴. فروپاشی: بحران شدید (اقتصادی؟ اجتماعی؟) و گسست

اکثر تحلیلگران سناریوی اول را محتمل‌تر می‌دانند، اما تاریخ فرانسه نشان داده که غافلگیری همیشه ممکن است.

۲.۳.۱ آیا «استثنای فرانسوی» پایان یافته؟

جدول ۴.۱: استثنای فرانسوی: باقیمانده یا محوشده؟

	همگرا با دیگران	هنوز متمایز	ویژگی
	✓		لائیسیتیه
(تمرکز زدایی)	✓		دولت متمرکز
	✓		فرهنگ اعتصاب
(کاهش)			نقش روشنفکران
✓(ضعیف شده)			ایدئولوژی چپ-راست
	✓		ریاست جمهوری قوی
✓(کاهش)			ضدآمریکایی‌گرایی

۴.۱ درس‌ها برای مطالعه تطبیقی

درس‌هایی از تاریخ فرانسه برای دیگر کشورها

۱. انقلاب لزوماً به دموکراسی نمی‌انجامد:

- فرانسه پس از ۱۷۸۹ به ترور، امپراتوری، و بازگشت رسید
- دموکراسی پایدار نیازمند زمان، نهادسازی، و فرهنگ است

۲. ثبات نیازمند سازش است:

- رژیم‌های ایدئولوژیک «غالص» دوام نیاوردند
- جمهوری سوم و پنجم = سازش‌های عملی

۳. نهادها مهم‌اند، اما کافی نیستند:

- قانون اساسی خوب ضامن موفقیت نیست

• فرهنگ سیاسی، اجماع، و رهبری هم لازم است

۴. گذشته هرگز نمی‌میرد:

• شکاف‌های ۱۷۸۹ هنوز در فرانسه زنده‌اند

• حافظه تاریخی سیاست را شکل می‌دهد

۵. هر کشور مسیر خود را دارد:

• الگوی فرانسه قابل کپی نیست

• زمینه تاریخی، فرهنگی، اجتماعی تعیین‌کننده است

۵.۱ کلام آخر

«تاریخ فرانسه را نمی‌توان فهمید مگر آنکه پذیرفت که این کشور همواره در جستجوی شکلی از حکومت بوده که هم آزادی را تضمین کند و هم نظم را، هم برابری را و هم کارایی را، هم وحدت را و هم تنوع را. این جستجو هنوز ادامه دارد.»

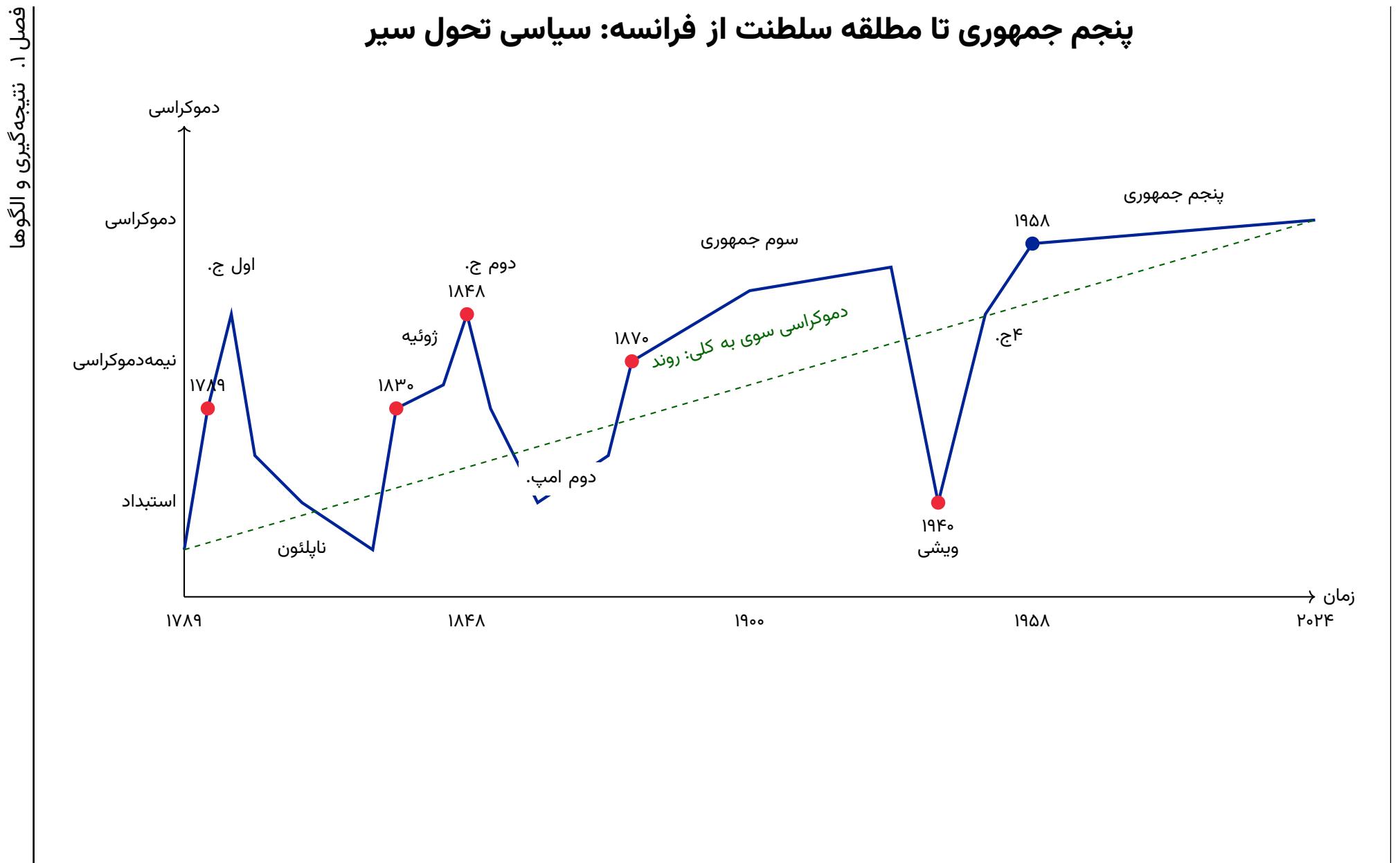
– نتیجه‌گیری این پژوهش

فرانسه در ۲۳۵ سال گذشته تقریباً هر شکل ممکن حکومت را تجربه کرده است. این کشور آزمایشگاهی بوده برای ایده‌های سیاسی مدرن: حقوق بشر، حاکمیت ملی، جمهوری، سوسیالیسم، ناسیونالیسم، فاشیسم، و دموکراسی لیبرال. برخی از این آزمایش‌ها فاجعه‌بار بودند (ترور، ویشی)، برخی ناقص ماندند (جمهوری‌های اول، دوم، چهارم)، و برخی به نتایج پایداری رسیدند (جمهوری سوم و پنجم). جمهوری پنجم، با ۶۶ سال عمر، طولانی‌ترین رژیم پس از جمهوری سوم است. این رژیم توانسته از بحران‌های متعددی—از الجزایر تا مه ۶۸، از بحران‌های اقتصادی تا صعود راست افراطی—جان سالم به در ببرد. اما آینده، همچون همیشه، نامعلوم است.

آنچه مسلم است این است که تاریخ فرانسه به ما یادآوری می‌کند: دموکراسی نه هدیه‌ای آسمانی است و نه دستاوردهای یکباره. دموکراسی فرآیندی است دائمی، نیازمند مراقبت، بازسازی، و گاه مبارزه.

۶.۱ نمودار نهایی: سیر تحول سیاسی فرانسه

پنجم جمهوری تا مطلقه سلطنت از فرانسه: سیاسی تحول سیر

۷.۱ جمعبندی نهایی

جمعبندی نهایی: تاریخ تحولات سیاسی فرانسه

مسیر طی شده:

- از سلطنت مطلقه (قبل از ۱۷۸۹) به جمهوری دموکراتیک (۲۰۲۴)
- ۱۵ رژیم مختلف در ۲۳۵ سال
- ۴ انقلاب بزرگ، ۳ کودتا، ۴ شکست نظامی تغییردهنده

هفت الگوی کلان:

- دیالکتیک انقلاب و واکنش
- جستجوی تعادل قوا
- تعارض منابع مشروعیت
- تنش پاریس-شهرستان
- بازگشت مدام مسئله اجتماعی
- تأثیر رویدادهای خارجی
- نقش شخصیت‌های تاریخ‌ساز

دستاوردهای ماندگار:

- اعلامیه حقوق بشر (۱۷۸۹)
- مفهوم شهروندی مدرن
- لائیسیته و جدایی دین و دولت
- رأی همگانی
- تأمين اجتماعی و دولت رفاه
- نظام نیمه‌ریاستی جمهوری پنجم

چالش‌های پیش رو:

- صعود راست افراطی
- بحran نمایندگی سیاسی
- نابرابری اقتصادی
- هویت و مهاجرت
- جایگاه در اروپا و جهان

پیام نهایی:

تاریخ فرانسه نشان می‌دهد که راه دموکراسی پرپیچ و خم است، اما رفتندی. هر نسل باید این راه را

از نو طی کند، از اشتباهات گذشته بیاموزد، و آینده را بسازد. جمهوری پنجم میراثدار ۲۳۵ سال آزمایش و خطاست—و داوری نهايی درباره آن بر عهده آيندگان است.

كتاب‌شناسي جامع

منابع عمومي تاريخ فرانسه

- ۱۹۸۸ Row, & Harper York: New vols. ۲ France. of Identity The Fernand. Braudel, •
.۱۹۹۰.
- .۱۹۹۲ Blackwell, Oxford: .۱۸۸۰-۱۷۷۰ France, Revolutionary François. Furet, •
Cambridge Cambridge: France. of History Illustrated Cambridge The Colin. Jones, •
.۱۹۹۴ UP,
- Palgrave, London: ed. nd ۱۹۱۴-۱۷۸۹ France, of History Social A Peter. McPhee, •
.۲۰۰۴
- .۲۰۱۵ Routledge, London: ed. th France. Modern of History A D. Jeremy Popkin, •
UP, Cambridge Cambridge: ed. rd France. of History Concise A Roger. Price, •
.۲۰۱۴

انقلاب و دوره ناپلئونی

- Oxford Oxford: ed. nd Revolution. French the of History Oxford The William. Doyle, •
.۲۰۰۲ UP,
- UP, Cambridge Cambridge: Revolution. French the Interpreting François. Furet, •
.۱۹۸۱
- UC Berkeley: Revolution. French the in Class and Culture, Politics, Lynn. Hunt, •
.۱۹۸۴ Press,
- UP, Princeton Princeton: Revolution. French the of Coming The Georges. Lefebvre, •
.۱۹۴۷
- Knopf, York: New Revolution. French the of Chronicle A Citizens: Simon. Schama, •
.۱۹۸۹
- .۲۰۰۴ UP, Harvard Cambridge: Life. Political A Napoleon: Steven. Englund, •

قرن نوزدهم

Cambridge Cambridge: .۱۸۵۲-۱۸۴۸ Experiment, Republican The Maurice. Agulhon, •
.۱۹۸۳ UP,
.۱۹۸۳ Fontana, Oxford: Century. Bourgeois The :۱۹۱۴-۱۸۱۵ France Roger. Magraw, •
.۱۹۷۲ UP, Princeton Princeton: .۱۸۳۰ of Revolution French The David. Pinkney, •
Cam- Power. Political of Anatomy An Empire: Second French The Roger. Price, •
.۲۰۰۱ UP, Cambridge bridge:
.۱۹۹۶ Longman, London: .۱۹۱۴-۱۸۱۴ France Robert. Tombs, •

جمهوری سوم و جنگ‌های جهانی

Over- York: New .۱۹۰۰ since Bleu en Vie La French: the and France H.R. Kedward, •
.۲۰۰۶ look,
Origins its from Republic Third The Rebérioux. Madeleine and Jean-Marie, Mayeur, •
.۱۹۸۴ UP, Cambridge Cambridge: War. Great the to
York: New .۱۹۴۴-۱۹۴۰ Order, New and Guard Old France: Vichy O. Robert Paxton, •
.۱۹۷۲ UP, Columbia
-۱۸۷۰ France, Rural of Modernization The Frenchmen: into Peasants Eugen. Weber, •
.۱۹۷۶ UP, Stanford Stanford: .۱۹۱۴
.۲۰۰۱ UP, Oxford Oxford: .۱۹۴۴-۱۹۴۰ Years, Dark The France: Julian. Jackson, •

جمهوری چهارم و پنجم

UP, Cambridge Cambridge: .۱۹۶۹-۱۹۵۸ Gaulle, de of Republic The Serge. Berstein, •
.۱۹۹۳
.۲۰۱۷ Routledge, London: ed. rd۲ Society. and Politics French Alistair. Cole, •
.۲۰۰۲ UP, Oxford Oxford: ed. nd۲ .۱۹۴۶ Since France Robert. Gildea, •
Myth the and France Modern General: the of Shadow the In Sudhir. Hazareesingh, •
.۲۰۱۲ UP, Oxford Oxford: Gaulle. De of
.۲۰۱۸ UP, Harvard Cambridge: Gaulle. De Julian. Jackson, •
UP, Cambridge Cambridge: .۱۹۵۸-۱۹۴۴ Republic, Fourth The Jean-Pierre. Rioux, •
.۱۹۸۷

تحليل سیاسی و تطبیقی

- .١٩٦٣ Viking, York: New Revolution. On Hannah. Arendt.
- .١٩٦٣ UP, Harvard Cambridge: France. of Search In al. et Stanley, Hoffmann.
- Beacon, Boston: Democracy. and Dictatorship of Origins Social Barrington. Moore.
- .١٩٦٦
- Rev- the since France in Society Civil Liberty: of Demands The Pierre. Rosanvallon.
- .٢٠٠٧ UP, Harvard Cambridge: olution.
- .١٩٧٩ UP, Cambridge Cambridge: Revolutions. Social and States Theda. Skocpol.
- Anchor, York: New Revolution. the and Regime Old The de. Alexis Tocqueville.
- .١٩٥٨